

ISSN 2476626

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Сільське господарство та лісівництво

ЗБІРНИК наукових праць

№ 10 2018

УДК: 630*228:633.872 (477.44)

**ХАРАКТЕРИСТИКА
СТРУКТУРИ ТА
ЛІСОВІДНОВНИХ ПРОЦЕСІВ
ПРИРОДНИХ ДУБОВИХ
ЛІСОСТАНІВ ДП
«КРИЖОПІЛЬСЬКЕ ЛГ»**

О. Г. ВАСИЛЕВСЬКИЙ, канд. с.-г. наук,
старший науковий співробітник

І. С. НЕЙКО, канд. с.-г. наук, старший
науковий співробітник

Ю. А. ЄЛІСАВЕНКО, науковий
співробітник

ДП «Вінницька лісова науково-дослідна
станція» УкрНДІЛГА

М. В. МАТУСЯК, канд. с.-г. наук,
асистент

Вінницький національний аграрний
університет

Основною метою роботи є дослідження стану та динаміки природного поновлення дуба звичайного в природних дубових лісостанах Вінницької області. Дослідження цього процесу дасть можливість вивчити особливості формування природних дубових лісів в регіоні. Результати таких досліджень дадуть відповідь на питання щодо можливості застосування природного поновлення для лісовідновлення в регіоні.

Наведено характеристику сучасного стану природного поновлення дуба звичайного в природних лісостанах ДП «Крижопільське ЛГ» Вінницького обласного управління лісового і мисливського господарства на основі повидільної бази даних лісовпорядкування. В результаті обстежень визначено основні таксаційні показники природних дубових деревостанів та їх природного поновлення. Встановлено, що основною причиною зменшення частки природних дубових лісів є ведення рубок головного користування та створення на їх місці лісових культур.

Ключові слова: природні ліси, дуб звичайний, природне поновлення, стан.

Табл. 5. Рис. 1. Лит. 15.

Постановка проблеми. Природні дубові ліси Крижопільського лісового господарства є осередками збереження біотичного та генетичного різноманіття в регіоні. Їх особливістю є участь у складі деревостанів двох видів – дуба звичайного та дуба скельного. Розташовуючись на межах ареалів поширення ці два види утворюють гібридні форми. Поряд із дубом скельним зустрічаються і рідкісні деревні види, які занесені до «Червної книги». Зокрема, це берека, яка досить часто зустрічається у складі другого ярусу деревостанів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наукових працях більшості радянських вчених наголошувалося про можливість природного поновлення дуба звичайного в українських дібровах та можливість його застосування для потреб лісовідновлення [5-7, 10]. В інших наукових працях сучасних українських вчених стверджується про важкість природного поновлення дуба в

зв'язку з його великою періодичністю плодоношення, що унеможливило застосування його в лісовідновному процесі без створення штучних лісових культур [2, 4, 12, 15]. В умовах Правобережного Лісостепу України, в тому числі й Вінниччини, на даному етапі наукових досліджень питанню природного поновлення дубових лісів присвячено праці С. Є. Сендоніна В.В. Левченка, Г. П. Іщука, О. Г. Василевського, І. С. Нейка, Ю. А. Єлісавенка та ін. [3-7, 9, 13, 14].

Мета досліджень. Провести аналіз лісовідновних процесів в природних насадженнях дуба звичайного в умовах Крижопільського ЛГ.

Методика досліджень. Дослідження проводили у природних дубових лісостанах ДП «Крижопільське ЛГ» різного віку, складу, бонітету в умовах свіжої грабової діброви та судіброви. Пробні площі (ПП) закладали відповідно до загальноприйнятих методик [1, 8] згідно із СОУ 02.02-37-476:2006 «Площі пробні лісовпорядні. Метод закладання» [11]. Розподіл площ дубових деревостанів за лісівничо-таксаційними показниками вивчали на основі матеріалів повидільної бази даних ВО «Укрдержліспроект» (станом на 01.01.2011) і обробляли на комп'ютері за допомогою пакету програм Microsoft Excel.

Виклад основного матеріалу. Особливості вікової структури, складу та продуктивності дубових лісів природного походження в умовах ДП Крижопільське лісове господарство наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл дубових насаджень природного походження за класами віку в умовах ДП «Крижопільське ЛГ»

Класи віку	Середній склад деревостанів	Площа, га	Середній бонітет	Середня повнота	Загальний запас, м ³	Середній запас м ³ на га	Середній приріст, м ³ /га
41-50	5Гз2Яз1Лпд1Дз1Чш	2,8	1	0,80	616	220,0	4,9
51-60	3Дз3Гз1Лпд1Клг2Акб	3,9	4	0,65	468	120,0	2,2
61-70	4Яз3Дз1Клг1Гз1Чш	5,3	2	0,68	1219	230,0	3,5
71-80	6Дз2Яз1Гз1КЛГ	67,7	1,7	0,68	18617	275,0	3,7
81-90	7Дз2Яз1Гз	103	2	0,70	26780	260,0	3,0
91-100	4Дз3Дс1Яз1Клг1Гз	236	2,3	0,65	57820	245,0	2,6
101-110	4Дз3Дс1Яз1Клг1Гз	218,8	1,7	0,68	64764	296,0	2,8
111-120	4Дз3Дс1Яз1Клг1Гз	438,1	2	0,67	125428	286,3	2,5
121-130	4Яз3Дз3Гз	9,4	1,7	0,75	3258	346,7	2,8
131-140	9Дз1Яз	2,7	2	0,60	864	320,0	2,4
Всього/середнє		1087,7	2,0	0,69	299834	260	3,0

Джерело: сформовано на основі власних результатів досліджень

За даними таблиці загальна площа природних дубових лісів в умовах господарства становить 1087,7 га. Середній бонітет деревостанів складає 2,0. Повнота дубових лісостанів природного походження – 0,69. Загальний запас природних дубових насаджень – 299834 м³, що у середньому становить 260 м³/га. Середній річний приріст лісостанів – 3,0 м³/га. Найбільша площа природних дубових (438,1 га) 11-го класу віку. Значні площі таких деревостанів також зосереджені у 9 (236 га) та 10-му (218 га) класах віку. Відмічені загальні тенденції до зниження частки дуба у складі деревостанів із віком від 5-7 одиниць до 4 одиниць.

Поряд із цим у старовікових деревостанах (131-140 років) відмічається збереження значної частки дуба у складі. Переважаючим є 2-й бонітет деревостанів. Розподіл деревостанів за повнотою вказує на тенденції до її зниження в старовікових насадженнях до 0,6. Найбільші запаси природних дубових лісів сконцентровані у 9-11 класах віку (57820-125428 га), що зумовлено найбільшою площею таких деревостанів. Максимальні середні запаси деревостанів характерні для 13-го класу віку (347 м³/га). Значне зниження продуктивності відмічене у 6-му класі віку (120 м³/га). Дані щодо розподілу запасів оптимальних та модальних дубових деревостанів природного походження наведені на рис. 1

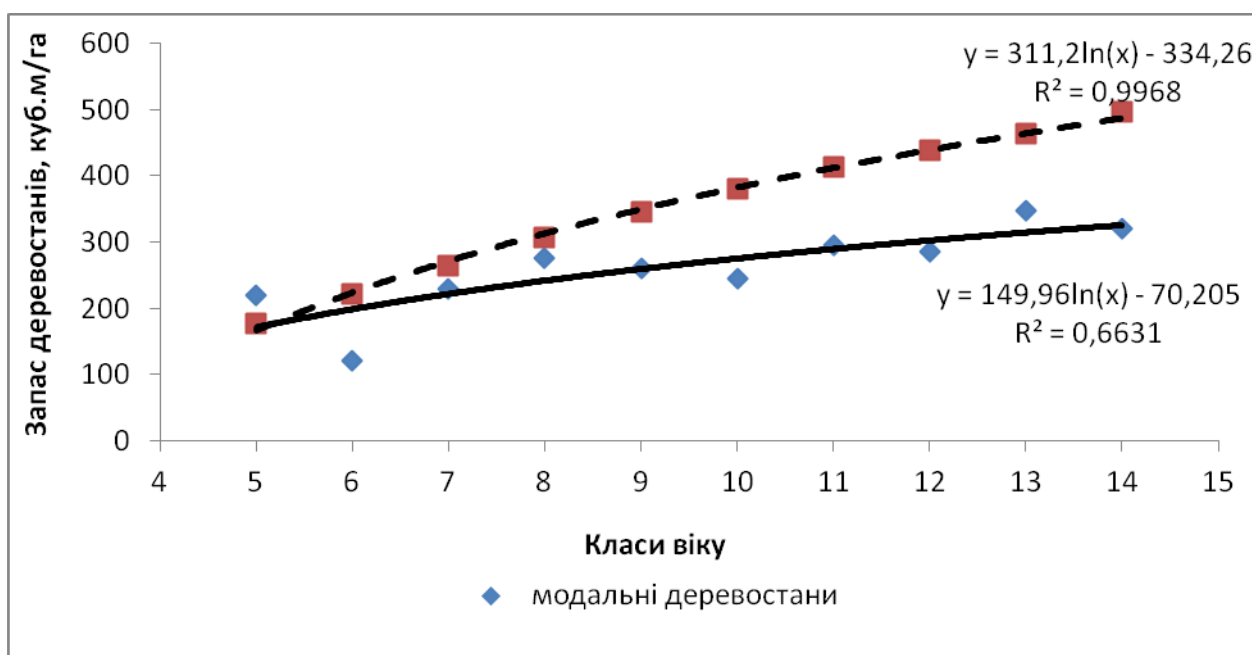

Рис.1. Динаміка запасів модальних та оптимальних запасів природних дубових лісостанів ДП «Крижопільське ЛГ»

Джерело: сформовано на основі власних результатів досліджень

За даними рис. 1 відмічається значне розходження середніх запасів оптимальних та модальних деревостанів. Якщо у 5-му класі віку середні запаси модальних деревостанів наближаються до оптимальних, то починаючи із 6-го

класу віку запаси модальних деревостанів значно поступаються у продуктивності. Такі тенденції зберігаються до 14-го класу віку. Найбільш суттєва різниця відмічена для деревостанів 9-10 класів віку.

У таблиці 2 наведені дані щодо площ природних дубових лісів за часткою дуба у складі деревостанів.

Таблиця 2

Розподіл насаджень за часткою дуба у складі дубових деревостанів природного походження в умовах ДП «Крижопільське ЛГ»

Частка дуба у складі (одиниць)	Середній вік насаджень	Площа, га	Середній бонітет	Середня повнота	Загальний запас	Середній запас на га	Середній приріст, м ³ /га
9-10	103	305,5	2,3	0,65	76968	252,0	2,4
7-8	104	275,0	2,0	0,67	72380	263,2	2,5
6-5	90	46,4	1,87	0,68	75982	276,3	3,0
4-3	104	380,8	2,0	0,66	106167	278,8	2,7
2-1	86	76,4	1,16	0,73	23431	306,7	3,5
Всього/середнє	102	1087,7	2,0	0,69	299834	260	3,0

Джерело: сформовано на основі власних результатів досліджень

За отриманими даними таблиці видно, що переважна частка природних деревостанів за наявності максимальної частки дуба звичайного у складі насаджень (7-10 одиниць) мають вік 103-104 роки. Тобто більшість природних деревостанів дуба звичайного з найбільшою часткою власне дуба звичайного в складі насаджень в умовах ДП «Крижопільське ЛГ» перебувають на стадії технічної зрілості та старіння.

Зниження частки дуба звичайного у складі є характерним для насаджень середнім віком 80-90 років. Розподіл насаджень за повнотою наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Розподіл дубових насаджень природного походження за повнотою в умовах ДП «Крижопільське ЛГ»

Повнота	Середній склад деревостанів	Середній вік, років	Площа, га	Середній бонітет	Загальний запас, м ³	Середній запас на га м ³ /га	Середній приріст, м ³ /га
0,5-0,6	4Дз3Дс1Яз1Клг 1Гз	100	643,8	2,2	154640	240,2	2,4
0,7-0,8	4Дз4Дс1Яз1Клг	101	443,9	1,78	132903	299,4	2,9

Джерело: сформовано на основі власних результатів досліджень

За розподілом дубових насаджень за повнотою, найбільші площі характеризуються повнотою 0,5-0,6 та 0,7-0,8. Практично відсутні природні дубові деревостани повнотою нижче 0,5. Відсутні також високоповнотні лісостани (із повнотою 0,9 і вище).

Дані щодо розподілу насаджень за бонітетами наведено у табл. 4.

Таблиця 4

Розподіл дубових насаджень природного походження за бонітетами в умовах ДП «Крижопільське ЛГ»

Бонітет	Середній склад деревостанів	Середній вік, років	Площа, га	Середній бонітет	Середня повнота	Загальний запас, м ³	Середній запас на га м ³ /га	Середній приріст, м ³ /га
I-II	4Дз2Дс1Яз 1Клг1Чш	102	1019,1	1,8	0,68	291156	285,7	2,8
III-IV	6Дз2Дс1Гз 1Чш	92	68,6	3,0	0,61	13315	194,1	2,1

Джерело: сформовано на основі власних результатів досліджень

За даними таблиці переважаючими є 1-2 класи бонітетів що відображає порівняно високий рівень продуктивності. Загальна площа таких деревостанів становить 1019,1 га. У той час як площа низькобонітетних насаджень становить лише 68,6 га. Для цих деревостанів характерне також переважання середнього запасу та середнього річного приросту. На основі аналізу лісовпорядних матеріалів ДП «Крижопільське ЛГ» та власних проведених натурних обстеженнях на протязі 2016-2017 років нами проведено підбір ділянок із наявним природним поновленням. Ділянки відбиралися із основних лісотвірних порід, зокрема, дуба звичайного. Ділянки з наявним природним поновленням дуба звичайного були знайдені та обстежені в Тростянецькому та Рудницькому лісництвах. Таксаційна характеристика таких ділянок наведена у табл. 5.

Таблиця 5

Таксаційна характеристика дубових деревостанів природного походження із наявним підростом дуба у насадженні

Кв/виділ	Площа, га	Склад насаджень	Вік, років	Висота, м	Діаметр, см	Бонітет	Повнота	Запас на 1 га	ТЛУ	Підріст		
										склад	вік	густота, тис. шт./га
Тростянецьке лісництво												
42/2	3,0	5Дз5Яз	71	24	28	1	0,7	340	Д2ГД	5Дз5Клг	15	6,0
Рудницьке лісництво												
109/1	2,3	10Дз +Клг +Гз	105	24	36	2	0,7	270	Д2ГД	5Гз2Клг 2Чш1Дз	10	10,0

Джерело: сформовано на основі власних результатів досліджень

За даними таблиці природне поновлення дуба в умовах ДП «Крижопільське ЛГ» відмічено лише на двох ділянках. Ці ділянки представлені найбільш поширеним типом лісу – свіжою грабовою дібровою. Деревостан – за переважанням дуба звичайного. На одній із ділянок це змішаний дубово-ясеневий деревостан на іншій ділянці – чисте дубове насадження із домішкою клена та граба.

За наведеними даними, у цих деревостанах відсутня або майже відсутня частка граба. Саме відсутність граба може бути фактором, який сприяв появі та успішному росту надійного природного поновлення під наметом деревостану. Природні дубові деревостани віком 70 та 105 років і характеризуються середньою висотою 24 м, діаметром – 28 см та 36 см відповідно. Деревостани мають середню повноту 0,7. Найбільша участь природного поновлення дуба у насадженні 71-річного деревостану (5 одиниць). У більш старовіковому лісостані частка дуба є незначною. На ділянці цього насадження загальна кількість природного поновлення віком 15 років становить 6 тис.шт/га. Враховуючи частку дуба (5 одиниць), наявність його поновлення складає 3 тис.шт/га, що є задовільним (за відповідними шкалами).

На ділянці 109-річного дубового деревостану природного походження частка дуба є мінімальною та становить менше 0,5 тис. шт/га. У даному деревостані наявне значне природне поновлення граба, що суттєво погіршує стан природного поновлення дуба. Відсутність достатнього плодоношення у дубових лісостанах Вінниччини не дали можливості закласти активні експерименти щодо застосування поступових, групово-вибіркових та інших видів поступових рубок у звітному році.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Загальна площа дубових лісостанів в умовах ДП «Крижопільське ЛГ» становить 1087,7 га. Середній бонітет деревостанів складає 2,0, повнота – 0,69, загальний запас – 299834 м³ (260 м³/га), середній річний приріст – 3,0 м³/га. Вікова структура розбалансована (найбільша площа – 438,1 га – 11-го класу віку), відсутні деревостани дуба природного походження віком до 40 років. В умовах ДП «Крижопільське ЛГ» відмічені загальні тенденції до зниження частки дуба у складі деревостанів із віком від 5-7 одиниць до 4 одиниць. У старовікових деревостанах (131-140 років) відмічається збереження значної частки дуба у складі (до 9-ти одиниць).

Найбільші запаси природних дубових лісів сконцентровані у 9-11 класах віку (57820-125428 м³), що зумовлено найбільшою площею таких деревостанів. Максимальні середні запаси деревостанів характерні для 13-го класу віку (347 м³/га). Значне зниження продуктивності відмічене у 6-му класі віку (120 м³/га). Найвищі значення середнього річного приросту деревостанів (4,9 м³/га) характерні для насаджень 5-го класу віку. У подальшому відмічаються тенденції до зниження середніх річних приростів до 2,2 м³/га. Вкрай негативні тенденції щодо середньорічного приросту характерні для дубових деревостанів

6-го класу віку. Ці деревостани мають найнижчий середній приріст – 2,2 м³/га. Відмічається значне розходження середніх запасів оптимальних та модальних деревостанів. Якщо у 5-му класі віку середні запаси модальних деревостанів наближаються до оптимальних, то починаючи із 6-го класу віку запаси модальних деревостанів значно поступаються у продуктивності. Такі тенденції зберігаються до 14-го класу віку. Найбільш суттєва різниця відмічена для деревостанів 9-10 класів віку.

За проведеним аналізом в умовах ДП «Крижопільське ЛГ» природне поновлення дуба відмічено лише на двох ділянках. Ці ділянки представлені найбільш поширеним типом лісу – свіжою грабовою дібровою. Деревостан – за переважанням дуба звичайного. На одній із ділянок це змішаний дубово-ясеневий деревостан на іншій ділянці – чистий дубовий деревостан із домішкою клена та граба. Природне поновлення дуба на ділянках характеризується середнім віком – 10-15 років, густотою – 6,0-10,0 тис. шт/га та участю дуба у складі 2-5 одиниць. За проведеним аналізом структури та складу деревостану встановлено відсутність граба, що може бути основним фактором збереження підросту дуба.

Список використаної літератури

1. Анучин Н.П. Лесная таксация. М. : Лесн. пром-сть, 1982. 552 с.
2. Василевський О.Г. Оцінювання стану природного поновлення дубово-ялинових деревостанів після проведення рубань формування та оздоровлення лісів. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21. С. 81-86.
3. Василевський О.Г., Єлісавенко Ю.А., Нейко І.С. Сучасний стан природних дубових деревостанів ДП «Вінницьке ЛГ». Збірник наукових праць ВНАУ. *Сільське господарство та лісівництво*. 2017. № 7 (Том 1). С. 129-139.
4. Ведмідь М.М., Жежкун А.М., Познякова С.І. Попереднє поновлення в лісостанах свіжих дібров Лівобережної України. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2008. Вип. 112. С. 48-56.
5. Жуков А. Б. Дубравы УРСР и способы их восстановления. В кн. «Дубравы СССР» Т. 1. Л., ГЛБИ, 1949. 400 с.
6. Діденко М. М. Стан природного поновлення дуба звичайного під наметом материнських деревостанів. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2008. Вип. 113. С. 186-190.
7. Левченко В. В. Природне насіннєве лісопоновлення у свіжих дібровах північної частини Правобережного Лісостепу: дис. канд. с.-г. наук: 06.03.03 / К., 2006. 19 с.
8. Нормативно-справочные материалы для таксации лесов Украины и Молдавии. Киев: Урожай, 1987. 560 с.
9. Іщук Г. П. Природне поновлення дуба і граба під наметом насаджень та на зрубах на ДП «Корсунь-Шевченківське лісове господарство». *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. т. 27. № 1. С. 15-18.

10. Бондар А. О, Гордієнко М. І. Формування лісових насаджень у дібровах Поділля. К.: Урожай. 2006. 336 с.
11. Площі пробні лісовпорядні. Метод закладання: СОУ 02.02-37-476:2006. К. : Мінагрополітики України, 2006. 32 с.
12. Пятницький С. С., Изюмський П. П. Леса Украинской ССР. Леса СССР. 1966. Т.33. 232 с.
13. Румянцев М. Г. Особливості формування і відтворення природних лісостанів дуба звичайного Лівобережного Лісостепу України. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2016. Вип. 128. С. 63-73.
14. Сендонін С. Є. Динаміка природного насінневого поновлення дуба звичайного (*Quercus robur* L.) у свіжих дібровах південної частини Правобережного Лісостепу залежно від комплексу абіотичних факторів. дис. канд. с.-г. наук: 06.03.03. К., 2009. 20 с.
15. Ткач В. П. Сучасний стан природних лісостанів дуба звичайного Лівобережного Лісостепу України. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2009. Вип. 116. С. 79-84.

Список використаної літератури у транслітерації / References

1. Anuchin N.P. (1982). *Lesnaya taksatsiya [Forest taxation]*. Moskva. : Lesn. prom-st., [in Russian].
2. Vasilevskiy O.G. (2011). *Otsinyuvannya stanu prirodnogo ponovlennya dubovo-yalinovih derevostaniv pislya provedennya ruban formuvannya ta ozdorovlennya lisiv [Estimation of the state of the natural renewal of oak and spruce stands after the construction of the forests of the formation and rehabilitation of forests]*. *Naukoviy visnik NLTU Ukrayini – Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine. Issue 21*. 81-86. [in Ukrainian].
3. Vasylevskiy O.G., Yelisavenko Yu. A., Nejko I.S. (2017). *Suchasnyj stan pryrodnyx dubovyx derevostaniv DP «Vinnyczke LG» [The current state of the natural oak woodlands of the state enterprise "Vinnitsa LH"]*. *Zbirnyk naukovykh prau VNAU. Silske gospodarstvo ta lisivnytstvo – Collection of scientific praises VNAU. Agriculture and forestry. 7. Vols.1*. 129-139. [in Ukrainian].
4. Vedmid M.M., Zhezhkun A.M., Poznyakova S.I. (2008). *Poperedne ponovlennya v lisostanah svizhiv dibrov Livoberezhnoyi Ukrayini [Preliminary renewal in fresh-forest plantations of the Left Bank of Ukraine]*. *Lisivnitstvo i agrolisomelioratsiya – Arboriculture and agroforestry. Issue 112*. 48-56. [in Ukrainian].
5. Zhukov A. B. (1949). *Dubravы URSSR y sposoby yx vosstanovlenyya [Dubravы URSSSR and ways of their restoration]*. V kn. «Dubravы SSSR» T. 1. Leningrad, GLBY. [in Russian].
6. Didenko M. M. (2008). *Stan prirodnogo ponovlennya duba zvichaynogo pid nametom materinskih derevostaniv [The state of the natural renewal of oak is under*

the tent of the parent trees]. *Lisivnitstvo i agrolisomelioratsiya – Arboriculture and agroforestry. Issue. 113.* 186-190. [in Ukrainian].

7. Levchenko V. V. (2006). Prirodne nasinneve lisoponovlennya u svizhих dibrovah pivnichnoyi chastini Pravoberezhnogo Lisostepu [*Natural seed-growing forest in fresh otters of the northern part of the Right Bank Forest-steppe*]. Extended abstract of candidate's thesis. Kiev: [in Ukrainian].

8. Normativno-spravochnyie materialyi dlya taksatsii lesov Ukrainyi i Moldavii (1987). [Normative reference materials for taxing the forests of Ukraine and Moldavia]. Kyiv: urozhaj. [in Ukrainian].

9. Ischuk G. P. (2017). Prirodne ponovlennya duba i graba pid nametom nasadzhen ta na zrubah na DP «Korsun-Shevchenkivske lisove gospodarstvo» [*Natural renewal of oak and hornbeam under the tent of plantations and logs at the State Enterprise «Korsun-Shevchenkivsky Forestry»*]. *Naukoviy visnik NLTU UkraYini – Scientific Bulletin of NLTI of Ukraine. Vols. 27. 1,* 15-18. [in Ukrainian].

10. Bondar A. O., Gordiyenko M. I. (2006). Formuvannya lisovyx nasadzhen u dibrovax Podillya [*Formation of forest plantations in the oaks of Podillya*]. Kyiv.: Urozhaj. [in Ukrainian].

11. Ploschi probni lisovporyadni. Metod zakladannya (2006). [Square trial forest management. Method of laying] SOU 02.02-37-476:2006. Kyiv. : Minagropolitiki Ukrayini. [in Ukrainian].

12. Pyatnitskiy S. S., Izyumskiy P. P. (1966). Lesa Ukrainskoy SSSR [Forests of the Ukrainian SSR]. *Lesа SSSR – The forest of the USSR. Vols.33.* [in Ukrainian].

13. Rumyantsev M. G. (2016). Osoblivosti formuvannya i vidtvorennya prirodnih lisostaniv duba zvichaynogo Livoberezhnogo Lisostepu Ukrayini [*Features of formation and reproduction of natural forests of oak ordinary Left-bank forest-steppe of Ukraine*]. *Lisivnitstvo i agrolisomelioratsiya – Arboriculture and agroforestry. Issue 128.* 63-73. [in Ukrainian].

14. Sendonin S. E. (2009). Dinamika prirodного nasinnevogo ponovlennya duba zvichaynogo (*Quercus robur* L.) u svizhих dibrovah pivdennoyi chastini Pravoberezhnogo Lisostepu zalezno vid kompleksu abiotichnih faktoriv [*Dynamics of natural oak seed seed (Quercus robur L.) in fresh otters of the southern part of the Right Bank Forest-step depending on the complex of abiotic factors*]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv. [in Ukrainian].

15. Tkach V. P. (2009). Suchasniy stan prirodnih lisostaniv duba zvichaynogo Livoberezhnogo Lisostepu Ukrayini [*The current state of the natural forests of the oak forest of the ordinary Left-Bank Forest-steppe of Ukraine*]. *Lisivnitstvo i agrolisomelioratsiya – Arboriculture and agroforestry. Issue 116.* 79-84. [in Ukrainian].

АННОТАЦИЯ

ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕСОВОССТАНОВИТЕЛЬНЫХ ПРОЦЕССОВ В ПРИРОДНЫХ ДРЕВОСТОЯХ ГП «КРЫЖОПОЛЬСКОЕ ЛХ»

Основной целью работы является исследование состояния и динамики естественного возобновления дуба обыкновенного природных дубовых древостоях Винницкой области. Изучение этого процесса позволит изучить особенности формирования природных дубовых лесов в регионе. Результаты таких исследований дадут ответ на вопрос о возможности применения естественного возобновления для лесовосстановления в регионе. Приведена характеристика современного состояния естественного возобновления дуба обыкновенного в естественных древостоях ГП «Крыжопольское ЛХ» Винницкого областного управления лесного и охотничьего хозяйства на основе базы данных лесоустройства. В результате обследований определены основные таксационные показатели природных дубовых древостоев и их естественного возобновления. Установлено, что основной причиной уменьшения доли природных дубовых лесов является ведение рубок главного пользования и создание на их месте лесных культур.

Ключевые слова: естественные леса, дуб обыкновенный, естественное возобновление, состояние.

Табл.5. Рис.1. Лит.15.

ANNOTATION

CHARACTERISTICS OF REFORESTATION PROCESSES IN NATIVE FORESTS OF STATE ENTERPRISE «KRYZHOPIL FORESTRY»

The main objective of the article is to study the state and dynamics of the natural renewal of oak natural dumble forests in the Vinnytsia region. Studying this process will enable to study the peculiarities of the formation of natural oak forests in the region. The results of such studies will answer the question of the possibility of applying a natural regeneration for reforestation in the region.

The characteristic of the current state of the natural regeneration of oak in natural forests of the state enterprise «Kryzhopil Forestry» of the Vinnytsia Regional Forestry and Hunting Management Department is based on a separate database of forest management data. As a result of the surveys, the basic taxonomic indicators of natural oak forests and their natural renewal were determined. It was established that the main reason for the reduction of the proportion of natural oak forests is the main harvesting and the creation of forest crops in their place.

Keywords: natural forests, common oak, natural regeneration, state.

Tabl. 5. Fig. 1. Lit. 15.

Інформація про авторів

Василевський Олег Григорович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри садово-паркового господарства, садівництва та виноградарства Вінницького національного аграрного університету (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3. e-mail: vinforvn@ukr.net).

Нейко Ігор Степанович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри садово-паркового господарства, садівництва та виноградарства Вінницького національного аграрного університету (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3. e-mail: ihor_neyko@ukr.net).

Матусяк Михайло Васильович – кандидат сільськогосподарських наук, асистент кафедри садово-паркового господарства, садівництва та виноградарства Вінницького національного аграрного університету (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна 3. e-mail: mikhailo1988@gmail.com).

Єлісавенко Юрій Анатолійович – науковий співробітник ДП «Вінницька лісова науково-дослідна станція» УкрНДІЛГА (21036, м. Вінниця, вул. Максимовича, 39. e-mail: yelis2009@ukr.net).

Василевский Олег Григорьевич – кандидат сельскохозяйственных наук, доцент кафедры садово-паркового хозяйства, садоводства и виноградарства Винницкого национального аграрного университета (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3. e-mail: vinforvn@ukr.net).

Нейко Игорь Степанович – кандидат сельскохозяйственных наук, доцент кафедры садово-паркового хозяйства, садоводства и виноградарства Винницкого национального аграрного университета (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3. e-mail: vinforvn@ukr.net).

Матусяк Михаил Васильевич – кандидат сельскохозяйственных наук, ассистент кафедры садово-паркового хозяйства, садоводства и виноградарства Винницкого национального аграрного университета (21008, г. Винница, ул. Солнечная 3. e-mail: mikhailo1988@gmail.com).

Єлісавенко Юрій Анатольевич – младший научный сотрудник ГП «Винницкая лесная научно-исследовательская станция» (21036, г. Винница, ул. Максимовича, 39. e-mail: yelis2009@ukr.net).

Vasylevskiy Oleh Grygorovych – Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor of the department of landscape gardening, horticulture and viticulture of Vinnitsa National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Soniachna Str.3, e-mail: vinforvn@ukr.net)

Neiko Igor Stepanovich – Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor of the department of landscape gardening, horticulture and viticulture of Vinnitsa National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Soniachna Str.3, e-mail: vinforvn@ukr.net)

Matusiak Mikhailo Vasiliiovych – Candidate of Agricultural Sciences, assistant of the department of landscape gardening, horticulture and viticulture of the Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Soniachna Str.3, e-mail: mikhailo1988@gmail.com).

Yelisavenko Yurii Anatoliyovych – Senior researcher of SE «Vinnytsia Forest Research Station» (21036, Vinnytsia, Maksimovicha st., 39. e-mail: yelis2009@ukr.net).